Historical Jewish Press (JPress) of the NLI & TAU

מעריב, 15.05.1959, page 12

פני הנוער כפני ההורים

אצלנו האמריקי

כשמדברים על הנוער כיום, אי אפשר שלא לתחום אותו בשני תחומים היסטוריים. הנוער של המדינה בדרך, והנוער של 10 השנים האחרונות.

הנוער של המדינה בדרך היה נוער עם ערכים של הרגשת אחריות לאומית וחזון לאומי גדול, והגשמתם היתה החלוציות שלו. זה מה שאהרון מגד קורא „התודעה היהודית" של אז. היום מדברים הרבה על פסיפס של נוער, גם אז היה „פסיפס" של נוער. היו סטודנטים, והיה נוער עירוני של בתי ספר תיכוניים והיה נוער של שכונת „התקוה" ושל ככר דיזנגוף ועולים הדשים, ושחורים ואדומים ולבנים. אבל את כולם אחדו הדברים הגדולים שהיו באויר שאותו נשמו.

וכאן אני מגיע לנקודה שאף אחד משום מה לא נוגע בה, וזהו הדור המחנך, או ההורים. ואל תסקלו אותי, אם אומר שהנוער היהודי לא היה מהפכני. הוא רק הגשים את הדברים הגדולים, שהוריו הלמו עליהם והיגכו אותו לקראתם (אולי זאת היתה מהפכה). זאת היתה האמא ששרה לבנה את שיר הקורפורל ו„דניילה אכול את הבננ'לה", האבא שעבד במחנות של „סולל בונה", והאבא שהיה ב„הגנה", או האבא שהיה צועק מתוך שנתו לבנו שילך להלחם בנאצים. או אותו שומר ותיק ומפורסם, שגרש את נכדו מביתו על שגיסה להשתמט ממילוי חובתו על מנת לבסס חייו באיות ג'וב.

ואל יחשבו הסטודנטים שלנו, שאותו נוער היה פחות משכיל מהם. כי אותו פלמ"חניק היה הגיאולוג, או הבוטניקאי, או הארכיאולוג, שבתקופת שרותו חקר ולמד וקידם את המדע לא פחות מאותם הצעקנים, היושבים היום באוניברסיטה וחושבים על קריירה מזהירה בחו"ל.

אך נעבור ל„נוער העשור". בשקמה ה־מדינה קמו מנהיגינו ואמרו: נגמרה תקופת החלוציות, הפלמ"ח אבד עליו הכלה, הקיבוצים פושטים הרגל. אנחנו ניתן לכם ערכים חדשים. נחנך לאזרחות טובה. אך מהי אזרחות טובה, לא אמרו לנו. האם אזרחות טובה היא חלוציות חדשה של „צרכי המדינה", או חיים זעיר־בורגניים של „בעלי ביתיות" ושל ביסוס כלכלי של הפרט? והנוער החדש שגדל בעשור חיפש מה הם הערכים שלפיהם הוא צריך ללכת. הוא ביקש דוגמה מהדור הקודם והוא מצא זאת יום יום בדפי העתונות. אותו איש פלמ"ח שנדון ל־10 שנים על מכירת נשק לערבים, ואין פוצה פה. אותו איש „המשביר", שמסר חייו לכלכלת משק הפועלים מעל בעשרות אלפי לירות, ואין פוצה פה. אותו איש ה„הגנה", שאת ימיו ולילותיו ואת חיי המשפחה מסר למען המולדת, נוסע בשליחות כדי לחזור עם רכוש גדול. או אותו שליח ציבור, שמועל באימון ובכסף ועולה בדרגה. ובכנסת ובממשלה אומרים: באמת זה לא יפה, ששד פלוגי נסע כבר 10 פעמים לחו"ל ושר אלמוני נסע רק פעמיים. והם מתווכחים על כך ברצינות הכי גמורה.

והבנות שלנו גם הן חיפשו ערכים מוסריים ומצאו אותם: בעמון, בפרשים של ב.ב. ובתי הפגישות, והזנות של החברה הגבוהה, והתפוררות חיי המשפחה. ובשלוש הבדרגיות שנסעו לעזה לחפש עבודה.

אפשר לכתוב על כך הרבה. על כן אני אומר, אל תחפשו את האשם בנוער. הנוער אינו אשם. זהו החינוך שהוא מקבל מ־ההורים, מהעתונים, מהקולנוע, מהמנהיגים ומכל נותני הטון במדינה.

אם תשאלוני לאיזו מפלגה אני שייך? — אינני שייך לשום מפלגה. ועוד הערה קטנה. משה דיין אינו כבר אלילם של הנוער. הוא אלילם רק כמפקד — וכמפקד הייתי הולך אחריו באש ובמים. אך ודאי שאינו דוגמה בחייו האזרחיים ולא בהכרזותיו האחרונות, שאין מאחוריהן ולא כלום, כמו כל המכריזים בזמן האחרון, המכריזים לצרכי פרסומת.

טוביה בר־טוב, פתח־תקוה

על איזו אדישות אתה מדבר?

הסקירה של מר בשן מאלפת ומענינת, אך כלום צד אחד של המטבע, מטבע הוא? האם בציור הצד השלילי בלבד, יצא מר ר. בשן ידי חובת תאור הסטודנט הישראלי?

או, במלים אחרות: האם נכון יהיה לאמר, שאם נפגש מר בשן עם שני סטודנטים של הטכניון, כבר ידוע לו הכל על חייהם הרוחניים של הסטודנטים? אינני סטודנט בטכניון, אני לומד באוניברסיטה, במדעי הרוח.

נכון, יש לנו פחות שעות שעורים רשמיים ועולמנו, במסגרת השעורים, עוסק בבעיות העומדות ברומו של עולם.

אבל תהיה זו חצי אמת לומר, שהסטודנטים בטכניון, עולמם מתחיל בלוח הלוגריתמים ונגמר שם. ואינני רוצה להכנס לבעיות הרוחניות של הסטודנטים של הטכניון. אני יודע שיש בטכניון מי שיעשה זאת, והם רבים.

האם היה מר בשן, ולו פעם אחת בלבד, בחדר של סטודנטים, כשמתווכחים על פוליטיקה, על ספרות, על כלכלה, על אידיאות, והרי הצעקות מעוררים את חמת השכנים? וכלום יש רק חדר אחד כזה, או מקרה בודד בשנה?

נאמר ברורות: יש מאות חדרים, ואלפים של וויכוחים.

ואשר לסטודנטים באוניברסיטה, אותם אני מכיר יותר טוב: זה רחוק מהאמת לומר ש„...אין להם ענין בחיים, מלבד המבחן והתעודה".

למה הם מלאי בוז למפלגות? מי דיין ענה על כך, ואין טעם להרחיב. אבל אדישים? אדישים למפלגות — כן! אדישים לאידיאלים, לרעיונות — לא!

קיימת תסיסה גדולה מתחת למעטה הקרח, שטרם נמצא לה הבטוי. לא קם מי שיוכל להלביש אידיאלים חדשים אלה בלבוש מלים! האידיאלים של העליה השניה אינם עונים על תביעות הזמן החדש. כל ה„איזמים" למיניהם הוכיחו שאינם תשובה. כיום יש מדינה, ויש אמצעים ממלכתיים, ויש מסים.

התסיסה קיימת. הרצון הכן קיים, ואל יספרו לי מירשטיין וקרסו שיש אדישות, שיספרו זאת למי שאינו מכיר סטודנטים וזכורה עזיבת ספסל הלמודים בימי מלחמת העצמאות.

מובטחני, שאם תסיסת עומק זו תמצא את האידיאלים שלה לבושי מלים, ייעזב סרגל הלוגריתמים בצד!

שלמה פז

ירושלים

אלה שאינם זועמים

חבל מאד, מר בשן, שאינך הולך במחי קרך לעולם הישיבות, שם תמצא נוער אחר לגמרי, שאינו רודף אחרי הלוקסוס, אלא עמל בתורה ואף יוצא בהתנדבות לישובי עולים לפעולות בשבתות, בקור וחום ואינם מחפשים לא את ג'ינה בסרט ולא את דינה בשדרה.

ולידיעתך, הם גם מעורים היטב בחיים הציבוריים (יש לי בן אח בישיבה והוא יודע לפעמים יותר ממני).

צא אליהם או לארגונם, הנקרא כמדומני „הבר פעילים התורתי" ושמע מה בפיהם.

א. בורשטיין

תל־אביב

לא כבימי יהושע בן־נון

נדמה, כי משה שמיר בקולמוסו המהיר לא הבחיר בדדים מסוימים, המבדילים בין תקופת מלחמת הקוממיות לבין תקופת יהושע בן־נון.

ארשה, איפוא, לעצמי להוסיף אי אלו נקודות:

אז, הופיע בארץ עם בריא ברוחו, שנחל נצחון מזהיר במשך מאות שנות קיומו בגורלות מצרים, והרף כל אמצעי הדיכוי הפיזיים והרוחניים שהופעלו עליו, הצליח לשמור על עצמאותו הרוחנית.

היום, מופיע בארץ העם היהודי, שאחרי שלשת אלפי שנות מאבק רוחני איבד כמעט לחלוטין את יחודו ועצמאותו הרוחנית. בזר הנצחון עטורים הפעם אנשי האינקוויזיציות למיניהם (ולאו דוקא המצרים) והעמים, שאפו מאז ומתמיד לראות עם זה חסר תרבות עצמית מקורית ומתבולל בתוכם מבחינה רוחנית.

חיילי יהושע בן־נון ראו את עצמם כממשיכי מסורת הפאר מימי אברהם, ושאפו ליצור בעולם מדינה קדושה, אשר בה השלטון לאלוקים, ואשר תושתת על יסודות וערכי התרבות היהודיים הנעלים, תפיץ אור על פני העולם, ותשמש מרכז אשר משם תצא תורת האמונה והצדק.

מלחמת הקוממיות היתה השלב האחרון ביצירתה של מדינת תולין, אשר דבר אין לה עם אבות האומה, החל באברהם וכלה בממשיכי תרבותו. המדינה נתקה את הקשר עם העבר המפואר (מלבד חיטוטים ארכיאולוגיים וגיבובי פיקציות סביב תנ"ך וכד'), היא שואפת להתבולל מבחינה רוחנית בתרבות „המפוארת" של פריז — ברלין — הוליבוד.

אז — יציאה ממצרים לישראל. היום — העברת מצרים לישראל.

אכן, ראויים ענינים נכבדים אלה, להכתב ע"י קולמוס אמי יותר, ומעמיק יותר...

יוסף שוייצר, תל־אביב

בנו רוזנברג משיב

קראתי בעיון את מכתבו של מר א. הכהן מתל־אביב („מעריב", 8 במאי) בנוגע למאמרי על מערות שלמה.

עיקר טענתו: „הח"מ מעיד על עצמו שסייר במקום הנזכר פעמים אחדות עם הסייר המנוח דן גלעד ואף עם הגיאולוג הצעיר יעקב בר־טורא". מעניין לדעת איך יכול מר הכהן לטעון בוודאות כזו שבקר דווקא באותו מקום המכרה העתיק, שעה שלא ציינתי כלל, מסיבות ידועות, את מקומו המדוייק של המכרה. ואחרי הכל, איזור חמנע משתרע על שטח של 100 קמ"ר. ואם גם עבר מר הכהן במקום זה, עדיין ארוכה הדרך מראיית קיר גושא נחושת, עד להוכחה ארכיאולוגית, שקיר זה שמש מקום המכרה בימי שלמה, המסתמכת על גלוי כלי העבודה, מחנות הפועלים שליד המכרה, מקורות המים וכו' וכו', והקשר בין כל אלה, שהוביל לשחזור המפעל.

מר הכהן טוען, שהגילוי של המכרה העתיק אינו מונע מלקבל את ההנחה של החוקרים, שהקדמונים השתמשו בתרכיזים הבודדים המפוזרים בואדי, שהם לפי דעתו באים מהאופק העליון. אינפורמציה אחרונה זו הוא נותן לנו לפי מאמרו של פרופ' בן־תור בספר הנגב של מח' הנוער והחלוץ של ההסתדרות הציונית. אולם מר הכהן כנראה אינו יודע שהמילים „האופק העליון" של פרופ' בן־תור אינן מכוונות „לאופק העליון של הואדי", אלא „לאופק העליון של הנחושת", ואופק זה הוא הוא השכבה האמצעית הלבנה, הנזכרת במאמרי, ואשר שם נמצא המכרה העתיק, הרכיזי נחושת בודדים, אמנם מפוזרים בתוך הואדי, אך אין כל אפשרות להשתמש בהם מפאת האוקסידציה הרבה. נוסף לזה, קשה להניח שתעשיה רחבת ממדים כמו זו שבימי שלמה, תהיה מבוססת על לקוט של חתיכות עופרות בודדות, „המפוזרות פה ושם בואדי" לדברי מר הכהן.

נוסף לכך, השאלה איננה זו של רכוז גבוה של נחושת בעופרות, אלא ביחוד בהבדל בין סוגי הנחושת. הנחושת בשמוש המודרני (זברה) מופיעה בשכבת הקמבריום הימי, ואלו הנחושת שהיתה בשמוש עתיק הנה הנחושת המלחיתית שבשכבה האמצעית הלבנה, ורק היא ניתנת להפקה ע"י חום.

מר הכהן ממשיך: „אין הדעה המקובלת מניחה כי עבדי שלמה כרו את עפרות הנחושת בדיוק מאותו מקום שממנו כודים כיום הזה" — חבל שמר הכהן לא טרח לקרוא את מחקריהם של „רוב החוקרים". אני מיעץ לו לעיין בחוברת „אילת", בהוצאת צה"ל, בשתוף עם משרד החינוך והתרבות, משנת 1958. שם נמצא סיכום מהימן לפי המקורות המקובלים על מכרות שלמה בנחל תמנע. שם מצטיעים גם הסקסטים וגם הצילומים על מקום המכרה החדש כעל מקורות הנחושת של שלמה. המכרה שאני מדבר עליו נמצא כ־9 ק"מ מערבית ממקום זה.

מר הכהן מדבר בציניות על חוסר „החידוש" כאילו בכתישת העפרות והתכתן, והוא אף מצטט את נלסון גליק, יתכן שמר הכהן איננו יודע, כי שמשתי במשך שנים עוזרו הראשי של גליק במחקריו בנגב. חבל שמר הכהן לא קרא באמת את ספרו של גליק, כי בעמוד 62 (במהדורה המקוצרת) של „עבר הירדן המזרחי" כתוב: „אך אין אנו יודעים איך התיכו את העפרות בתנורי התוך קטנים אלה". אילו היה מר הכהן מנסה להבין את מאמרי במקום לסלף את משמעותו היה רואה, כי החידוש בשחזורו של תהליך הפקת הנחושת לא היה בעצם כתישת העפרות, אלא מדוע כתשו אותם, וכן, בשחזור כל פרטי התהליך של הכנת התערובת של עפרות הנחושת, הפלוקסים השונים וכחמי הצץ, וצורת התכתה של תערובת זו תוך מגע ישיר עם האש, ולא בתוך כור התוך כפי שהניחו עד כה.

מר הכהן טוען, שחלוקי קוורץ נמצאים בכל איזור תמנע, ואמנם נכון הדבר. אולם, חלוקים אלו לא שמשו כחומר פלוקס להפקת הנחושת. ערמות הגיר ואותם גושי הקוורץ הגדולים הנזכרים במאמרי, ואשר נמצאו בתוך מבני ההתוך, אינם מהסוג המצוי בקרבת מקום, אלא הובאו שמה במיוחד. (לפי דברי הגיאולוג של מפעל תמנע, מר משה פרייס). לדברי מר הכהן, גושי הקוורץ שמצאנו בתוך מתקני ההתכה נפלו מתוך הרמילו הוא שעה שסייר במקום. משקל ערמות הגיר והקוורץ עליהם אני מדבר במאמרי, הוא כמה עשרות טון, ואני לתומי הנחתי שהעבירו אותם על גבי בהמות.

מר הכהן מסכם את מכתבו בדרישה „לאסמכתות מאשרות נוספות". תמוה שמר הכהן דלג משום מה על המומחים הנזכרים במאמרי, גיאולוגיה: פרופ' בן־תור ויעקב בר־טורא (יש לציין כאן את עזרתו הרבה של הגיאולוג מר משה פרייס), מטלורגיה: ד"ר אלשטיין, מנהל מפעל תמנע, והמומחה האמריקני הנודע מר מקלויד.

כדי להשקיט את „המצפון" של מר הכהן, כדאי אולי להוסיף שהמאמר איננו הוצאה של בקור חטוף באיזור, אלא של עבודה מדעית מתוכננת ומרוכזת של שבועות רבים, כל הממצאים הארכיאולוגיים, צילומי האויר והקרקע, תכניות ומדידות, עברו בדיקה נוספת ע"י מומחי האוניברסיטה העברית וביחוד פרופ' שטקליס וד"ר יוחנן אהרוני. בדיקות חימיות ומטלורגיות נעשו ע"י מומחי מחצבי ישראל.

בנו רוזנברג